

Over het christen worden

Door *Prof. Dr. Cecil M. Robeck, Jr.*

Verkorte weergave van diens lezing gehouden op het VU-symposium van 30 november 2007.

Vertaling: Helene Bolle; bewerking: Huib Zegwaart

De dialoog waarover het hieronder gaat kwam tot stand door toedoen van David du Plessis die in 1970 mogelijkheden zocht om de pinksterbeweging en de Rooms-katholieke kerk met elkaar in gesprek te brengen. Onder leiding van kardinaal Willebrands vonden voorbereidende gesprekken plaats in 1970 en 1971, waarop de eerste dialoogronde in 1972 van start ging.

1 De eerste vier fasen van de dialoog

Het Vaticaan erkende deze Dialoog van het begin af, maar aan pinksterzijde lag dat anders. Du Plessis was vanwege zijn oecumenische activiteiten in 1964 geroeyd door de Amerikaanse Assemblies of God en zag zich daarom genoodzaakt om de pinksterdelegatie aan te vullen met charismatici uit zijn persoonlijke vriendenkring. Lutherse, Reformatorische, Anglicaanse en Orthodoxe predikanten die de ervaring van de kracht van de Doop in de Geest hadden ervaren, trachtten naar beste kunnen de klassieke pinksterstandpunten te verwoorden.

Fase één: kennismaking

In de eerste fase werden tien onderwerpen oppervlakkig besproken. Hoewel de gesprekken niet brachten wat men er zich van had voorgesteld boekte Du Plessis vier resultaten. (1) Er kwam duidelijkheid over de reikwijdte van de gesprekken en de receptie van rapporten door de diverse denominaties. (2) Duidelijk werd dat het pinksterteam niet adequaat was samengesteld, daar de leden met een andere kerkelijke achtergrond de pinksterstandpunten niet altijd correct weergaven. (3) Het werd de pinkstergemeenschap duidelijk dat Rome met *hen* wilde praten. (4) Du Plessis won tijd om zijn achterban op te leiden voor deze controversiële zaak en om pinksterdeelnemers te vinden die deze dialoog aankonden.

De tweede en derde fase

De pinksterdelegatie die in de tweede fase aantrad was anders van samenstelling, waardoor de inbreng van de klassieke pinksterbeweging in het rapport over die fase duidelijker naar voren kwam. Ook nu werden er teveel onderwerpen besproken waardoor de diepgang ontbrak. Op aandringen van de pinksterdelegatie werd in 1981 gesproken over hoe beide tradities Maria zagen. De controverse die dat onderwerp in pinksterkringen veroorzaakte bleek de weg te openen naar een diepgaander discussie in de jaren daarna.

Het onderwerp bleek zo controversieel dat de auteur van de inleiding van pinksterzijde, Jerry L. Sandidge, door zijn denominatie van het zendingveld werd terugroepen. Hij werd voor de keuze gesteld, of vertrekken van het zendingsveld, of breken met Du Plessis en zijn betrokkenheid bij de dialoog beëindigen.

Hij koos voor het eerste. Echter, zijn studie over Maria bleek zeer waardevol, niet in het minst doordat het een groter wederzijds vertrouwen tussen beide teams bewerkte. Ook bleek zij van belang voor het bepalen van het onderwerp van de derde ronde (1985-1989), daar het vragen opwierp over de aard van de gemeenschap der heiligen.

Tijdens de derde fase raakte de dialoog meer geaccepteerd in Pinksterkringen. Vijf denominaties gingen over tot erkenning en vaardigden deelnemers af. In deze fase werd de leer aangaande de kerk (de ecclesiologie) onderzocht door de lens van *koinonia* (gemeenschap). Het resultaat was een rapport, getiteld: “Perspectives on Koinonia”.

De Rooms-katholieke nadruk op de doop als basis voor het deel krijgen aan de “*koinonia* van hen die door Christus gered zijn” leidde tot een nadere discussie over de aard van de doop. De pinksterbeweging stelt dat het de persoonlijke belijdenis van het geloof in Jezus Christus is, die de doop zijn werkelijke betekenis geeft.

Gesprekken over de verschillen van inzicht over de doop leidden tot nieuwe inzichten. Vanuit pinksterhoek werd gesuggereerd dat de katholieken, door de doop het moment van inwijding in de christelijke gemeenschap te maken, hadden bijgedragen aan wat pinkstergelovigen “nominaal” christen-zijn noemen. Katholieken achtten het echter mogelijk dat een gedoopt persoon geheel of gedeeltelijk onkerkelijk zou kunnen blijven.[1] Voor de Pinkstergelovigen is dat onbestaanbaar. Hoe kan iemand echt christen zijn als het ontbreekt aan een duidelijke indicatie dat deze mensen ooit, door geloof in Jezus Christus, God persoonlijk antwoord hadden gegeven?

Van katholieken zijde bestond er bezwaar tegen de werkwijze van Pinksterkerken. Wie geeft pinksterchristenen het recht om te bepalen wie “naamchristen” is en wie niet? Zo vroegen de katholieken zich af. Pinkstergelovigen, zo luidde de beschuldiging, die door de katholieke kerk gedoopte mensen “tot de Heer wilden leiden” zich schuldig maakten aan “proselitisme”. Als zij eenmaal “tot de Heer waren geleid”, werden deze mensen vaak opnieuw gedoopt in pinkstergemeenten. Daarmee verwierpen die gemeenten in feite de eerdere doop van hun “bekeerlingen” en ontkennen daarmee het christelijk karakter van de kerk waartoe zij voordien hadden behoord. Sommige katholieken vroegen zich af of de Pinksterkerken de Rooms-katholieke kerk wel als een christelijk lichaam erkennen.

De vierde fase: 1990-1997

Dit soort moeilijke vragen mochten niet onbeantwoord blijven en daarom nam de vierde fase de onderwerpen “Evangelisatie, Proselitisme en Gemeenschappelijk getuigenis” op. Vanwege de gevoeligheid van dit onderwerp werd die discussie verlengd van vijf naar acht jaar.

2 Het kiezen van het onderwerp voor de vijfde dialoogronde

In de vorige dialoogfase was verschil van inzicht gerezen over de aard van het christen-leven en werd er nu samen nagedacht over de vraag hoe het christelijke leven begint en hoe het volledig deel gaat uitmaken van

het leven van de Kerk. Men zou zich buigen over “Bekering en christelijke initiatie: Bijbelse en Patristische perspectieven.” Daarnaast wilde men in gesprek komen over de kerkvaders, waarnaar in de inleidingen uit eerdere fases van de dialoog de Katholieken wèl verwezen, maar die door de pinkstertheologen werden genegeerd. Gehoopt werd dat dit het beide tradities zou helpen om hun gemeenschappelijke wortels meer te gaan waarderen.

De pinksterbeweging predikt dat het voor christenen van groot belang was om de Geestesdoop te ervaren aangezien deze ervaring bekrachtiging van de heilige Geest voor effectieve dienst aan het Evangelie met zich meebrengt. De katholieke theoloog Kilian McDonnell had in een boek de stelling verdedigd, dat de doop in de heilige Geest integraal deel uitmaakt van het christen-woorden.[2] Dat was een belangrijk inzicht, want als hij het juist zag, dan behoort de doop in de heilige Geest niet tot de sfeer van de persoonlijke vroomheid, maar tot die van de liturgie. Ook zou die ervaring dan normatief zijn voor alle christenen. Daarom werd dit thema opgenomen in het brede raamwerk van “Bekering en Christelijke Initiatie”. Verder zijn de onderwerpen ‘geloof’, ‘religieuze ervaring’ en ‘discipelschap’ nauw verbonden aan dit hoofdthema. Dus werden ook deze aan de lijst van te bespreken onderwerpen toegevoegd. Schrijvers van inleidingen werd opgedragen zich niet alleen rekenschap geven van het relevante bijbelse materiaal maar ook van de Patristische bronnen.

Het gezag van de kerkvaders

De bijbel wordt door beide geloofsgemeenschappen erkend als het geïnspireerde Woord van God, zij het met enkele verschillen. Tegen het gezag van de kerkvaders kijken beide tradities echter verschillend aan. Dat de kerkvaders een ‘bevoorrechte’ positie innemen is evident. Zij staan dicht bij Christus en de apostelen dan wij. Beide delegaties onderstreepten de inspanningen van de kerkvaders om discipelen te maken, volken te onderwijzen, onjuiste interpretaties van de schrift tegen te gaan en een theologisch begrippenapparaat te ontwikkelen dat de goedkeuring van de kerk kon wegdragen.

Voor de Katholieken betekent dit alles dat de geschriften van de kerkvaders een speciale plaats innemen in de Traditie van de Kerk.

De pinksterdelegatie daarentegen meent dat zij de kerkvaders op dezelfde manier leest als de kerkvaders dat destijds zelf deden. Het zijn de katholieken die hen later anders begonnen te lezen. De verwantschap die pinksterlezers met de kerkvaders voelen is groot. Dit heeft ten dele te maken met de authentieke vroomheid en de spiritualiteit die men bij hen aantreft. Waar de kerkvaders leringen uit de Schrift bevestigen, licht werpen op de interpretatie van de Schrift, of spreken over dingen waarmee ook wij geconfronteerd worden, kunnen pinkstergelovigen zich met hen identificeren.

3 Bekering en Christelijke initiatie: Bijbelse en Patristische perspectieven

Over de stelling dat bekering “essentieel is voor de redding in Christus, en dat haar uiteindelijke doel een leven van toegewijd discipelschap is” stemmen beide tradities overeen. Het grootste verschil tussen katholieken en pinkstergelovigen betreffende de bekering is de vraag of dit een gebeurtenis (de

pinkstervisie), of een “procesmatige reeks van gebeurtenissen” is (de katholieke positie). Katholieken zien bekering als een deel van het hele proces van christelijke initiatie, dat de “proclamatie van het Woord, de acceptatie van het evangelie die de bekering met zich meebrengt, de belijdenis van het geloof, de Doop zelf, de uitstorting van de Heilige Geest, en de deelname aan de Eucharistie” omvat.

De pinksterbeweging daarentegen vat bekering op als een “heroriëntatie van iemands gedrag, overtuigingen en gebruiken... het zich afkeren van de zonde en het zich wenden tot God, alsmede... de opname van het individu in een gemeenschap...” Dat alles wordt echter niet onder één noemer gebracht. Meestal verstaan pinkstergelovigen bekering als een crisiservaring en benadrukken dat die losstaat van de Geestesdoop. Ook de waterdoop vindt men geen noodzakelijke voorwaarde voor intrede in het christelijke leven. Dat neemt niet weg dat pinksterchristenen groot belang hechten aan de waterdoop.

Gezamenlijk bestudeerden de delegaties passages over bekering in het Nieuwe Testament en de kerkvaders. Echter, tot ieders verrassing, werd de bespreking enorm geholpen door de bestudering van de Rooms-katholieke “Rite voor de christelijke initiatie van volwassenen” (RCIV). Dit document (een vrucht van de liturgische vernieuwing door het Tweede Vaticaanse Concilie in gang gezet) is op veel plaatsen in de Katholieke wereld in gebruik. De opvattingen over bekering en doop in dat document bieden volgens de pinkstergelovigen goede mogelijkheden tot toenadering. Zij zouden het zelfs toejuichen als deze rite op grote schaal zou worden gebruikt. In de benadering van de RCIV krijgt het onderwijs over het christelijk geloof en levenswandel een plaats, waardoor het volgens de pinksterdelegatie veel waarschijnlijker is dat personen die bewust aan de roep tot bekering gehoor geven gelovige christenen zullen blijven, dan zij die als kind zijn gedoopt, of alleen als kind enige vorm van catechese hebben genoten.

Een oppervlakkige katholieke cultuur – zo gaf de katholieke delegatie toe - kan ertoe leiden dat mensen zonder een herkenbaar geloof en vrijwel zonder verbinding met de kerk, toch als christenen worden beschouwd. Daarnaast bestaat er echter een krachtig katholiek leven. Ook hield zij de pinksterdelegatie voor dat de Pinksterbeweging niet immuun is voor naamchristendom.

De RCIV bestaat naast het eeuwenoude gebruik van de kinderdoop. Die dooppraktijk blijft gehandhaafd aangezien het voor katholieken ondenkbaar is om een kind deze genade te onthouden. Immers de katholieken zien een duidelijke verbinding tussen doop, geloof en bekering. Zowel in het geval dat de ontvanger kind is, of een volwassene, moet er groei in geloof en bekering zijn. De doop zelf echter creëert een relatie waarin mensen door adoptie kind van God worden. De prioriteit van genade schept een fundamentele gelijkheid tussen kinder- en volwassendoop.

De discussie over de RCIV leidde tot enkele opmerkelijke conclusies, die laten zien hoe dicht beide gemeenschappen op het punt van bekering bij elkaar staan. Beide groeperingen erkennen dat bekering zowel gebeurtenis als proces in zich houdt en erkennen de diversiteit in de wijze waarop iemand bekeerd kan worden. Sommige bekeringen zijn meer gevoelsmatig, andere meer cognitief of gebaseerd op een

wilsbesluit. Beide teams herkennen verscheidene niveaus van bekering en verscheidenheid in de wijze waarop die tot uiting komen. Tenslotte erkennen beide groeperingen ook een diversiteit in de manieren waarop geëvangeliiseerd wordt.

Katholieken horen het evangelie - dat tot een levensveranderende bekering oproept - in parochie, spirituele retraites en oefeningen, en door liturgische rituelen zoals de vernieuwing van doopbeloften. De RCIV zien katholieken als voorbeeld van de groei van de kerk in haar begrip van initiatie, evangelisatie en zending. Het patroon uit Hnd 2:37-39 wordt gereflecteerd in het proces van bekering en het onderwijs dat daarbij past (catechese), doop (vernieuwing), vormsel (de gave van de Heilige Geest) en de eucharistie (Hnd 2:42).

Pinkstergelovigen geven gehoor aan de Grote Opdracht (Mt. 28:19-20) door a. mensen op te roepen tot een persoonlijk antwoord op het evangelie, b. door hen op te nemen in het leven van de gemeenschap en c. het scheppen van mogelijkheden tot voortgaande groei en discipelschap.

Beide groeperingen zien bekering als een gave van God, zij het dat ze niet altijd overeen stemmen waar een geldige bekeringservaring uit bestaat.

4 Geloof en christelijke initiatie: bijbelse en patristische perspectieven

Veel pinkstergelovigen, zo bleek uit de vorige dialoogronde, beschouwen de meeste katholieken als “niet-christen” of als “nominaal christen”. Wat zij missen is het getuigenis van een levensveranderend bekeringsmoment. In het gesprek hierover kwam naar voren dat veel katholieken nooit geleerd hebben om dat te doen, of zo’n moment simpelweg niet kunnen aanwijzen. Pinkstergelovigen hebben ook grote vragen bij mensen die zich wel christen noemen zonder actief deel te nemen aan het gemeentelven. Uit eerdere gesprekken was duidelijk geworden dat beide groeperingen vinden dat “het christen-worden niet te begrijpen is als het losstaat van het geloof”. Om die reden bestudeerden de rol van het geloof in relatie tot het christen-worden in het Nieuwe Testament en de kerkvaders.

Uit de evangeliën bestudeerden wij Jezus’ oproep tot reddend geloof. In de brieven van Paulus worden het geloof als gave van God (Ef 2:8-9) en de noodzaak van mondeling getuigenis (Rom 10:8-10) onderstreept. Uit onze studie hiervan concludeerden we dat er een duidelijke relatie bestaat tussen het geloof en de doop, vooral in Handelingen. Toen Petrus tijdens het eerste Pinksterfeest opriep tot geloof in Jezus Christus, vroeg zijn gehoor hem wat zij moesten doen. Petrus’ antwoord is veelzeggend: ‘Keer u af van uw huidige levenswijze en laat u dopen onder aanroeping van Jezus Christus om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal de heilige Geest u geschonken worden...’ (Hnd 2:38-39).

Hierdoor werd de plaats van de doop ook onderwerp van bespreking. Van pinksterzijde betoogde men dat in Handelingen het christen-worden wordt beschreven binnen de context van een kerk die vurig toegewijd was aan de verkondiging van het evangelie aan hen die Christus nog niet kennen. Dat veronderstelt dat de geadresseerden oud genoeg waren om deze boodschap te begrijpen.

Hoewel de katholieken het met deze observatie instemden, wezen zij op de “doop van huishoudens” om te betogen dat gegeven de familiestructuur van die tijd, mogelijk ook kinderen gedoopt waren en dat de gelovigen hun geloof plaatsvervangend beoefend hadden voor de kinderen tot de tijd gekomen was dat zij hun eigen geloof konden beoefenen.

Het patristische materiaal leek de verbinding tussen geloof en doop die in het Nieuwe Testament was gebleken, te bevestigen. In die geschriften werden een aantal Schriftplaatsen in het onderwijs zo uitgelegd dat ze de effectiviteit van de doop benadrukken. Anderzijds waren er in de vroege kerk veel ouders die besloten hun kinderen niet te laten dopen. Eén voorbeeld hiervan is Augustinus. Zijn moeder, Monica, liet hem niet dopen omdat ze het beter vond dat hij de doop zou ontvangen nadat de ‘golven van verleiding’ voorbij waren. Christen worden vergde een complete levensverandering en het streven overeenkomstig Gods genade een goed en heilig leven te leiden.

Mogelijk vormt dit begrip van de activiteit van de heilige Geest, die de kerkvaders hadden, een gezamenlijke bron voor katholieken en pinkstergelovigen om te gaan ontdekken hoe Christus de rituelen, die later “sacramenten” zouden worden genoemd, kon gebruiken om in het leven van mensen zijn reddende kracht te verwezenlijken. Vooral de band tussen de sacramenten en de Geest opent hier perspectieven voor katholieken en pinkstergelovigen om nader tot elkaar te komen.

De Dialoog boog zich ook over het tijdstip van de doop in de vroege kerk, de ontwikkeling van de geloofsleerlingen en de verschillende fases van de christelijke initiatie. Het ritueel bestond uit 1. de belijdenis van het trinitarische geloof, 2. het drievoudig onderdompelen tijdens de doop, 3. gevolgd door de handoplegging voor de inwoning door de heilige Geest, en 4. de viering van de eucharistie. Samen stelden de delegaties vast dat de christelijke gemeenschap een nadrukkelijke rol speelde in de voorbereiding en initiatie van nieuwe leden.

Echter, het patristisch materiaal zal niet “alle verschil van mening wegnemen over de plaats van het geloof in de reeks van gebeurtenissen waardoor iemand christen wordt.”

De teams werden het eens over het volgende: Geloof is een gave van God. Het geloof van het individu is op veel manieren verbonden aan de gemeenschap die God gebruikt om het evangelie bekend te maken. In het Nieuwe Testament en de Patristische bronnen gaan het geloof in Christus en het deel uitmaken van de kerk samen. Christen-worden heeft weliswaar een persoonlijke dimensie, maar zou vanwege de vervlechting met de geloofsgemeenschap niet mogen leiden tot een radicaal geïndividualiseerd christendom, waarin gelovigen zich van elkaar isoleren. Sterker nog, christen-worden vraagt om toewijding om zich bij de gehele gemeenschap te voegen en het evangelie weer aan anderen te verkondigen door middel van zending of evangelisatie.

5 Christelijke vorming en discipelschap: Bijbelse en Patristische perspectieven

Op het stuk van de “Christelijke vorming en discipelschap” bleek een grote mate van overeenstemming te bestaan. Het in geloof volgen van Jezus is het hart van discipelschap. Beide gemeenschappen kennen discipelschaps cursussen, die met de bekering beginnen en het gehele leven van een christen doornemen, met als doel dat mensen volwassen christenen worden. Waar discipelschap vaak op van een persoonlijke band tussen Christus en de gelovige ziet, waarin de laatste Christus tracht te volgen in zijn of haar leven, daar ziet de christelijke vorming vooral op het levenslange proces dat de heilige Geest in de gelovige bewerkt. Door zijn dynamische kracht worden alle dimensies van het leven getransformeerd. Dat alles gebeurt in de context van een gemeenschap.

De bestudering van de bijbelse en patristische teksten hielp de gesprekspartners om tot een gezamenlijk verstaan van genoemde verschijnselen te komen. Verder erkenden beide dat er door de eeuwen heen diverse manieren zijn gegroeid waarop christenen hun discipelschap vorm gaven. Het martelaarschap, bijvoorbeeld, dat veel christenen in eeuwen van vervolging hebben ondergaan, is een getuigenis van geloof en liefde ten koste van het eigen leven. Een ander voorbeeld is de toewijding aan zending. Ook dit is een belangrijk en eeuwenoud model van het navolgen van Jezus. Het rapport put daarom uit de ervaring van mensen als Ignatius van Antiochië, Justinus de Martelaar en Origenes, die allen schreven over de noodzaak om in woord of daad zendingsactiviteit te ontplooien. Een derde weg van navolging van Christus is het ascetische en monastieke leven. Hoewel dit voor sommige pinkstergelovigen vreemd kan lijken, zien we ook in pinksterkringen dat sommigen hun leven toewijden aan een bediening van voorbede. Zij hebben dit soms als een levenslange roeping op zich genomen. Een vierde weg van discipelschap ziet de navolging van Christus als deel van het dagelijkse leven. Op die manier wordt discipelschap alomvattend.

Christelijke vorming heeft door de eeuwen heen gestreefd naar het toepassen van de hele geloofsinhoud om de levenswandel in overeenstemming te brengen met de geloofsregel. De catechese – het onderwijs in de gemeente - is daarop gericht. “Christelijke vorming bestaat uit een zich voortdurend verdiepende kennis van de Schrift”. Geloofskennis is “geen intellectuele kennis die afstandelijk is, maar leidt naar eenheid met God.” Volgens de kerkvaders tracht catechese het hart te zoeken en niet alleen het verstand. Het wil de gelovige leiden naar de liturgie, de sacramenten, de dienst in de gemeente en ook in de wereld. In de periode van vorming, die onmiddellijk op de doop volgt, wil de gemeente de nieuwe gelovigen een “diepgaander begrip geven van de betekenis van het gevierde mysterie”.

Door de eeuwen heen heeft de kerk onderwijs noodzakelijk geacht, opdat jonggelovigen tot volwassen christenen zouden worden. Dat gebeurde in een verscheidenheid aan culturele en historische contexten die niet onder doet voor die van nu. Het streven van de catechese in de patristische periode, waarvan de kerk van nu nog kan leren, was gericht op 1. volwassenheid in bekering en geloof, 2. een diepgaande relatie met Jezus Christus, 3. ervaring van de Geest, 4. onderdompeling in het mysterie van

verlossing, 5. een diepere band met de kerk en gemeenschapservaringen, en 6. acceptatie van christelijke verantwoordelijkheid en zending.

6 Christelijke ervaring in gemeenschap: Bijbelse en Patristische perspectieven

Voor pinkstergelovigen is het moeilijk om over bekering te praten, zonder ook te spreken over een bekeringservaring. Ook de ervaring van de aanwezigheid en kracht van de Geest is een belangrijk aspect van hun spiritualiteit.

Voor katholieken staat het begrip ‘ervaring’ in de context van de brede traditie van contemplatie, mystieke ervaring en actieve spiritualiteit. Aan de christelijke ervaring werd een hele (moeizame) sessie besteed. Met alle verschil van inzicht dat bleef bestaan leidde het tenminste tot de erkenning dat er twee dimensies van religieuze ervaring van de ontmoeting met God zijn. De ene legt meer nadruk op religieuze gevoelens, op de manier waarop iemand de beweging van de Geest ervaart in zijn verlangens, gevoel, en hart. De andere betreft de religieuze dimensie van alle ervaring, inclusief de vele dimensies van menselijke ervaring: vreugde en verdriet, en ook de dagelijkse gebeurtenissen. Beide dimensies kunnen de vorm van gebeurtenis of proces aannemen.

Daarnaast waren de teams het er over eens dat er van een authentieke ervaring van God sprake is “wanneer de Heilige Geest het hart en het verstand, de gevoelens en de wil van het individu op zo’n manier aanraakt, dat iemand God bewust ontmoet.” Dat gebeurt als mensen Gods genade ontvangen en zij in geloof antwoorden; zij zich bekeren en de weg van discipelschap opgaan. Dit geloof bevat volgens beide tradities een “ervaringsdimensie”, hoewel “geloof niet beperkt is tot ervaring”. Maar ervaring geeft het geloof een actuele, standvastige dimensie. Ervaring is een andere manier van weten. Wat aan ervaring gegeven is, wordt niet van het geloof weggenomen, omdat ervaring alleen kan bestaan in geloof.

Er is een ervaringsdimensie in het proces van bekering. Dat is vooral duidelijk wanneer bekering wordt opgevat als het moment waarop veranderingen plaatsvinden in een individu en hij/zij zich afkeert van zonde en zich tot God keert. Ook discipelschap heeft een ervaringsdimensie. Immers, in de dienst aan God en de naaste kan Christus worden ervaren.

7 Doop in de heilige Geest en het christen-woorden

In de pinkstertheologie is de Geestesdoop een krachtig ervaren van de werking van de heilige Geest. Het is een Goddelijk inbreken in het dagelijkse leven van een christen. Deze ervaring was de aanleiding voor het ontstaan van de klassieke pinksterkerken die in deze dialoog participeren. Deze ervaring leidde ook tot het ontstaan van de Charismatische Vernieuwing, die Protestantse, Orthodoxe en in het bijzonder Rooms-katholieke christenen uit heel de wereld tot zegen is geweest. Daarom evalueerden de teams de plaats van ervaring in het christen-woorden, evenals de aard van ervaring in het zich ontwikkelende christelijke leven, in het individu zelf én als deel van de kerk.

Een basis voor het gesprek over de “Dooop in de Heilige Geest en Christelijke initiatie” werd gevonden in de overeenkomst in het begrip van de geestesdoop tussen pinksterkringen en de charismatische vernieuwing in de kerken.

In de analyse van het bijbelse materiaal stonden de teams stil bij de Oudtestamentische profetieën over de uitstorting van de Geest op Gods volk, alsmede verscheidene passages uit de Evangelieën en het boek Handelingen. Verder verschaft het rapport een kort overzicht van enkele van de patristische werken die de teams relevant vonden. De vraag is gewettigd of de patristische bronnen werkelijk getuigen van wat nu de “Dooop in de Heilige Geest” genoemd wordt, aangezien die term bij deze schrijvers niet gevonden wordt.

Pinkstergelovigen hebben het belang van de Doop in de heilige Geest van meet af aan onderstreept, maar verbinden het over het algemeen niet het “christen worden”.^[3]

Kilian McDonnell, echter, stelde dat de Doop in de heilige Geest (met of zonder charismatische dimensies) deel is van het proces van “bekering-initiatie”, evenals de catechese, doop, het opleggen van handen door een bisschop, en de uitstorting van de heilige Geest. Daarom, zo meent hij, moet het als constitutief begrepen worden voor het christelijke leven van de gehele kerk en moet de katholieke kerk de aanspraak van de pinksterbewering, dat Doop in de Heilige Geest belangrijk is voor alle christenen, serieus nemen. De Duitse nieuwtestamenticus Norbert Baumert ^[4] is een andere mening toegedaan. Volgens hem is de doop in de heilige Geest een “charismatische ervaring van de Heilige Geest”, dat wil zeggen iets dat de Geest in sommigen of velen inbrengt, zoals hij wil. Hij meent dat dit zowel geldt voor de soort van vervulling met de Geest als voor de verschillende charismata. In zijn visie is deze ‘doop’ daarom niet constitutief voor het christelijke leven van de hele kerk, maar betreft het eerder een speciale genade alleen aan hen wordt gegeven die God ervoor uitkiest. De discussie over beide standpunten is in Rooms-katholieke kringen is erg interessant.

In pinksterkringen is er een discussie die minstens even interessant is. Over het algemeen zien pinkstergelovigen de geestesdoop als een soevereine daad van God, die op diegenen komt die daar na hun bekering op wachten voor Gods aangezicht. Sommige vroege Pinksterpredikers, zoals William J. Seymour, voorganger van de kerk op Azusa Street Mission, leerde dat er meerdere fasen in het christelijke leven waren, die in tijd van elkaar gescheiden waren. Bekering, heiliging en doop in de Heilige Geest volgen na elkaar. Anderen, zoals William H. Durham, voorganger in Chicago, geloofden dat de heiligmaking van een christen samenvalt met de bekering. Beiden stelden echter dat de doop in de Heilige Geest altijd na de bekering plaatsvindt. Deze fundamentele overtuiging wordt teruggevonden in de meeste geloofsbelijdenis van de Pinksterkerken in de hele wereld.

Omdat in beide geloofsgemeenschappen het gesprek hierover voortduurt, zal het gesprek hierover tussen beide geloofsgemeenschappen zeker nog een vervolg krijgen.

Slotopmerkingen

Deze bijdrage bevat veel informatie. Toch hoop ik dat het enig inzicht verschaft in de positie van de internationale dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Pinksterbeweging. Ik ben optimistisch omdat we een sterk fundament hebben gelegd waarop in de toekomst verder kan worden gebouwd. We gaan door met onze gebeden voor dit proces, en ik zie uit naar de dag dat we elkaar als gevolg van ons gezamenlijke werk met geheel andere ogen kunnen bekijken.

Noten

[1] “Perspectives on *Koinonia*”, 59-60.

[2] In 1991 schreef hij samen met T. Montague *Christian Initiation and Baptism in the Holy Spirit; Evidence from the First Eight Centuries*. Collegeville: Liturgical Press.

[3] De “Jesus Only” beweging deed dat als enige pinkstergroepering wel.

[4] Norbert Baumert (S.J.) is praktiserend lid van de Charismatische Vernieuwing en hij was lid van het Rooms-katholieke team dat “Evangelisatie, Proselitisme en Gemeenschappelijk Getuigenis” behandelde.